

Μια ημέρα από τη ζωή του καθηγητή Σμιθ

Αντώνης Παπαγιάννης
Πνευμονολόγος

Ο διακεκριμένος χειρουργός Καθηγητής Σμιθ άρχισε την εργάσιμη μέρα του όπως πάντα στις 7 π.μ. Χωρίς ξυπνητήρι, χωρίς ντους ή ξύρισμα, χωρίς πρόγευμα ή καφέ. Δεν χρειαζόταν να ανατρέξει σε καμιά ατζέντα: οι καταχωρίσεις της κάθε ημέρας ήταν ανεξίτηλα χαραγμένες στη μνήμη του. Το πρόγραμμα των επεμβάσεων του ήταν γεμάτο εδώ και πολύ καιρό: τα τέσσερα χειρουργεία όπου μπορούσε να εργάζεται ταυτόχρονα (πρόσφατα είχε αναβαθμισθεί από τα δύο) θα φιλοξενούσαν κάθε είδους επέμβαση, από την απλή βουβωνοκήλη μέχρι τη μεταμόσχευση καρδιάς-πνευμόνων, και θα τον κρατούσαν σε πλήρη απασχόληση μέχρι τις 3 μ.μ. Δεν έτρωγε ποτέ το μεσημέρι, ούτε είχε ανάγκη από 'σιέστα'. Θα άρχιζε αμέσως το διαγνωστικό του ιατρείο, όπου ήταν κλεισμένα σαράντα ραντεβού, τα οποία θα τελείωναν ακριβώς στις 9 μ.μ. Το βράδυ του ήταν ελεύθερο. Ο ίδιος δεν είχε καμία απολύτως επίγνωση ότι κανείς δεν θα τον ενοχλούσε, και ότι δεν θα είχε καμία απασχόληση, εργασία ή διασκέδαση (ακόμη και αν το ήξερε, το γεγονός δεν θα του έκανε ιδιαίτερη εντύπωση).

Κανόνες και σκοπός της ζωής του ήταν η Τάξη. Δεν το γνώριζε βέβαια, αλλά χωρίς αυτή πρακτικά δεν θα υπήρχε. Τίποτε στην ύπαρξή του δεν ήταν εκτός σειράς. Τα χειρουργεία και τα ραντεβού με τους ασθενείς κλείνονταν ηλεκτρονικά, χάρη στο σύστημα επικοινωνίας (κάτι σαν τα παλιά ATM των τραπεζών) που ένωνε κάθε σπίτι ή άλλο χώρο ανθρώπινης δραστηριότητας με το Σύστημα Παροχής Υπηρεσιών Υγείας. Καθένας που είχε πρόβλημα συνδεόταν αμέσως με το υποσύστημα πρωτοβάθμιας φροντίδας, εισάγοντας μια κάρτα και δίνοντας τον προσωπικό του αριθμό. Μια ασώματη φωνή του έκανε απέλπειτες ερωτήσεις, στις οποίες έπρεπε να απαντά πατώντας τα πλήκτρα 1 (ναι) ή 0 (όχι): προφορικές απαντήσεις δεν γίνονταν δεκτές (οι διαχειριστές του Συστήματος είχαν βρει ότι σπαταλούσαν πολύτιμο χρόνο και σχεδόν ποτέ δεν ήταν αρκετά σαφείς). Όταν η λίστα τελείωνε, ο ασθενής έπαιρνε οδηγίες για την επόμενη κίνηση: παρα-

λαβή συνταγής μαζί με την κάρτα του από την θυρίδα του μηχανήματος, παραπεμπτικό για διαγνωστικό κέντρο και εκτέλεση εξετάσεων, ή ραντεβού με κάποιον από τους ειδικούς του Συστήματος. Συνήθως στο σημείο αυτό οι ασθενείς έρχονταν σε επαφή με κάποιον σαν τον Καθηγητή Σμιθ, που μπορούσαν να επιλέξουν ανατρέχοντας στην ανάλογη κατηγορία του ψηφιακού Χρυσού Οδηγού.

Η επίσκεψη λάμβανε χώρα σε ένα από τα διαγνωστικά κουβούκλια κάποιου εντυπωσιακού οικοδομήματος που έφερε τον τίτλο 'Μεμόριαλ Χάμερσμιθ Χόσπιταλ' ή κάτι παραπλήσιο (οι ονομασίες είχαν σχηματισθεί με συνδυασμούς λέξεων από τα ονόματα παλαιότερων ιστορικών νοσοκομείων). Ο ασθενής έμπαινε στο κουβούκλιο και ξάπλωνε πάνω σε μια ειδική κλίνη, έχοντας τα μέλη του σώματός του σε επαφή με διάφορες επιφάνειες ευαίσθητες στην πίεση. Μόλις η κλίνη 'αισθανόταν' ότι ο ασθενής βρίσκεται σε κατάλληλη θέση, μια οθόνη απέναντί του παρουσίαζε το πρόσωπο του Καθηγητή Σμιθ: άρχιζε η επισκόπηση από τον ειδικό, και συγχρόνως και η χρέωση της κάρτας που είχε βάλει ο ασθενής στην ειδική θυρίδα. Στις προφορικές οδηγίες του Καθηγητή ο ασθενής έπρεπε να εκτελεί συγκεκριμένα παραγγέλματα (π.χ. «Σήκωσε το αριστερό σου χέρι»). Φαίνεται πως ο Καθηγητής έβλεπε τον ασθενή σε μια αντίστοιχη οθόνη, διότι κάθε λάθος προκαλούσε μια άμεση παρατήρηση από τη φωνή της νοσηλεύτριας που—ασώματη κι αυτή—προφανώς στεκόταν δίπλα του («Το ΑΡΙΣΤΕΡΟ χέρι, κύριε!»). Το ίδιο γινόταν και αν ο ασθενής άρχιζε να μιλάει, να διαμαρτύρεται ή να εκδηλώνει οποιαδήποτε συναισθηματική αντίδραση: η επίπληξη ήταν άμεση, και αν αυτός επέμενε να φλυαρεί ή να κλαψουρίζει, η φωνή της νοσηλεύτριας του υπενθύμιζε, στον ανάλογο τόνο, ότι κάθε καθυστέρηση ανεβάζει τη χρέωση της κάρτας.

Ακολουθούσε η υπόλοιπη εξέταση, που γινόταν με διάφορα όργανα που έβγαιναν από τα τοιχώματα ή κατέβαιναν από την οροφή του κουβουκλίου. Τελειώνοντας, ο Καθηγητής έκλεινε τη

συνέντευξη μ' ένα μάλλον στερεότυπο: «Ευχαριστώ για τη συνεργασία σας. Θα επικοινωνήσουμε σύντομα». Ο ασθενής έφευγε παίρνοντας πίσω την κάρτα του, και το πόρισμα έφθανε στο ηλεκτρονικό του ταχυδρομείο συνήθως την επόμενη μέρα. Αν ο Καθηγητής συνιστούσε κάποια επέμβαση, ακολουθούσε νέο ραντεβού, αυτή τη φορά σε χειρουργικό κουβούκλιο. Η διαδικασία ήταν περίπου η ίδια. Και πάλι ο άρρωστος μπορούσε να επιλέξει χειρουργό (τον ίδιο τον Σμιθ ή κάποιον άλλο) και αναισθησιολόγο από την ιστοσελίδα του νοσοκομείου, από εκεί και πέρα όμως τους έβλεπε μόνο μέσα από την οθόνη του συστήματος (όσο ήταν ξύπνιος). Αν χρειαζόταν νοσηλεία μετά την επέμβαση, μεταφερόταν σε κάποιο θάλαμο, όπου τον φρόντιζαν βοηθοί και νοσηλευτές όμοιοι μ' αυτόν. Αυτή όμως δεν ήταν δουλειά του Καθηγητή Σμιθ.

Φαίνεται ότι οι ασθενείς ήθελαν να διατηρούν ορισμένα στοιχεία από κάποιο παλαιότερο μοντέλο ζωής. Για τον λόγο αυτό τα ραντεβού τελείωναν στις 9 μ.μ., ενώ κάθε έξη ημέρες υπήρχε ένα κενό στη λειτουργία του Συστήματος (κάποτε το κενό ήταν κάθε πέντε ημέρες και διπλάσιο σε διάρκεια, αλλά αυτό θεωρήθηκε αντιπαραγωγική πολυτέλεια και καταργήθηκε). Επίσης, κάθε εξάμηνο το Σύστημα φαινόταν να μη λειτουργεί επί δύο εβδομάδες για τον Καθηγητή Σμιθ. Αν κανείς ήθελε να κλείσει ραντεβού για τις ημέρες εκείνες, το Σύστημα έδινε το αυτόματο μήνυμα ότι ο Καθηγητής Σμιθ απουσιάζει σε διακοπές (κάτι που ο Καθηγητής αγνοούσε πλήρως). Αν ο ασθενής είχε επείγον πρόβλημα, θα έπρεπε να απευθυνθεί στον χειρουργό υπηρεσίας, ή να κλείσει ραντεβού με τον Υφηγητή Τζόουνς ή τον Λέκτορα Μπράουν (που έπαιρναν τις διακοπές τους σε κάποια άλλη περίοδο, χωρίς να το γνωρίζουν). Τα ονόματα είχαν δοθεί στους γιατρούς από τους διαχειριστές του Συστήματος, μια και οι ασθενείς είχαν δυσανασχετήσει όταν τους είχε προταθεί να κάνουν απλώς ένα διπλό κλικ σε ένα αριθμημένο πλήκτρο της αντίστοιχης ιστοσελίδας. Στο online δημοψήφισμα που ακολούθησε τα e-mail διαμαρτυρίας, το 95% του κοινού είχε ψηφίσει ότι προτιμούσε επώνυμους χειρουργούς. Οι διαχειριστές είχαν αποδεχθεί αυτή την πραγματικά ακατανόητη αντίδραση. Τώρα όλοι οι γιατροί του Συστήματος ήταν επώνυμοι, με ξένα ονόματα, ψηφιακές φωτογραφίες και εντυπωσιακά βιογραφικά σημειώματα, που είχαν συνταχθεί με τυχαία, αλλά πολύ έξυπνη, επιλογή και ανασύνθεση πληροφοριών από το ηλεκτρονικό αρχείο επιστημονι-

κών βιογραφιών.

Ο Καθηγητής Σμιθ —όπως και οι όμοιοί του που υπηρετούσαν το Σύστημα— δεν είχε ανάγκη από φαγητό, ύπνο, ψυχαγωγία ή ανθρώπινες σχέσεις. Δεν είχε ανάγκη να διδάσκει, να εργάζεται για να ζήσει, να κάνει έρευνα, να οργανώνει συνέδρια ή να γράφει εργασίες για να διατηρεί το επιστημονικό του κύρος. Τα Citation Index και τα Impact Factors των διαφόρων περιοδικών τον άφηναν τελείως αδιάφορο. Οι απαιτήσεις του (που δεν τις γνώριζε) ήταν να τρέφεται από μια αδιάκοπη πηγή ενέργειας και να αναβαθμίζει καθημερινά τις γνώσεις του μέσα από την διαρκή αμφίδρομη επικοινωνία του με τις πηγές ιατρικών δεδομένων. Όσο οι απαιτήσεις αυτές καλύπτονταν από τους (άγνωστους γι' αυτόν) συντηρητές του Συστήματος, ο ίδιος θα συνέχιζε να προσφέρει τις εξειδικευμένες υπηρεσίες του έξη ημέρες την εβδομάδα, από τις 7 π.μ. ως τις 9 μ.μ., και να κλείνει για δύο εβδομάδες κάθε εξάμηνο. Ο ίδιος δεν θα είχε καμία αντίρρηση να δουλεύει χωρίς τέτοιες διακοπές. Δεν χρειαζόταν ετήσιες άδειες, επίσημες αργίες και διαλείμματα για καφέ. Αλλά βέβαια ο ίδιος δεν είχε αντιρρήσεις: δεν γνώριζε καν τη σημασία της λέξης αυτής.

* * *

Ο Καθηγητής Σμιθ τελείωσε ακόμη μια εργάσιμη ημέρα. Χωρίς καμιά ιδιαίτερη ικανοποίηση (αλλά και χωρίς κανένα άλλο συναίσθημα, θετικό ή αρνητικό) έκλεισε το ηλεκτρονικό ημερολόγιο, το πρόγραμμα του χειρουργείου και του εξωτερικού ιατρού. Έπειτα πέρασε κατευθείαν σε κατάσταση αναμονής, μέχρι που το δίκτυο ηλεκτρονικής ενημέρωσης του Συστήματος θα τον ειδοποιούσε για την έναρξη μιας νέας εργάσιμης μέρας, στις 7 π.μ. της επομένης.

Ο 'Καθηγητής Σμιθ' (όπως και οι Τζόουνς και Μπράουν και όλοι οι συνάδελφοί τους στις υπόλοιπες ειδικότητες) δεν ήταν άνθρωπος. Ήταν ένα από τα προηγμένα τσιπ του εξελιγμένου προγράμματος διαχείρισης υπηρεσιών υγείας. Θα μπορούσε να λέγεται απλώς 'Σμιθ' (ή CXZ369YM-2a, όπως τον είχαν βαφτίσει οι κατασκευαστές του). Ωστόσο, για κάποιο λόγο —που δεν τον απασχολούσε καθόλου— οι ασθενείς φαίνεται ότι προτιμούσαν γιατρούς με ακαδημαϊκούς τίτλους. Αν είχε συναισθήματα, ο 'Καθηγητής Σμιθ' σίγουρα θα ένιωθε υπερήφανος.

Αλλά βέβαια, αν είχε συναισθήματα, σε τι θα διέφερε από τους ασθενείς του;